

Meest gegeven adviezen bij jonge kinderen van ca. 3 t/m 6 jaar oud met een ondersteuningsbehoefte

Deze adviezen zijn verzameld onder de Jonge kind deskundigen van Viertaal, Parlan, Aloysiusstichting, de Schakelklassen en de Onderwijsversterkers.

Wat als advies/observatie van een deskundige gewenst is?

- Je gaat eerst zelf mbv. onderstaande punten onderzoeken wat wel/niet werkt.
- Bij peuters: De pedagogisch coach betreft, indien mogelijk, de ib-er van de toekomstige school en bespreekt of advies/observatie gewenst is.
- Bij kleuters: De ib-er/kwaliteitsmedewerker kan een deskundige uit de deskundigenpool vragen als er nog géén andere deskundige bij de casus betrokken is.

Let op: ouders moeten toestemming geven voor observatie van een deskundige. Vóór het aanvragen van advies, is er natuurlijk een gesprek geweest tussen ouders, opvang of scholen evt. andere betrokken externen.

- Voor een passend aanbod aan een jong kind (3,5 tot einde kleuterleeftijd) kun je een Jonge Kind deskundige van het SWV mee laten denken. Is er behoefte aan specifieke expertise op bv. spelontwikkeling of spelbegeleiding op de groep? Dan kun je deze vraag ook bij de Jonge kind deskundige neerleggen.

1. Spraaktaalproblematiek

- Bij zorgen over spraaktaal is het wenselijk ouders te adviseren zich aan te melden bij een logopedist. Een logopedist kan werken aan de verbetering van de spraaktaalontwikkeling. Ook kan de logopedist door observatie en testen, bv. een Schlichtingtest, onderzoeken of er sprake is van een taalachterstand (op onderdelen) of kenmerken van een taalontwikkelstoornis.
Wanneer de inzet van een logopedist wenselijk zou zijn kun je per leeftijdscategorie vinden op logopedie.nl
- Bij ernstige zorgen over de spraaktaal (anders dan NT2) is het wenselijk ouders te adviseren zich op de wachtlijst te zetten voor het audiologisch centrum, aangezien de wachtlijst lang is.
Overleg de wens voor een aanmelding éérs met een logopedist, als het kind daar al loopt.
Als later blijkt dat een onderzoek niet (meer) nodig is, kan het kind van de wachtlijst afgehaald worden.
- Spelen;
 - Meespelen. Alles benoemen, dus hardop spelen. Denkstimulerende gesprekken. Voor- en nadoen (niet persé de communicatie nadoen, wél de handelingen).
 - Kinderen eerst zelf laten ervaren met hun zintuigen. Daarna met poppetjes en daarna nog abstracter.

Voorbeeld voorzetsels. Eerst zelf op, naast, achter etc. Dan met poppetjes. Dan iets op, naast, achter de tafel leggen.

- Tijdens het spelen kinderen op elkaar betrekken. Koppel een taalkundig- of sociaal sterk kind aan het kind waar je je zorgen om maakt. Zeg soms letterlijk wat het kind tegen een ander kind kan zeggen.
 - Reflecteer samen met het kind, zodat het kind begrijpt waar hij/zij zojuist mee heeft gespeeld. Als het niet lukt dan vertel jij het: "Wij gingen samen de babypop aankleden en in bedje leggen".
- Spreken;
 - Let op je eigen spreektempo. Spreek rustig, bewust en articuleer duidelijk.
 - Sommige kinderen vinden het moeilijk tegen een volwassene te praten, maar komen los als ze eerst tegen een handpop/knuffel oid. mogen praten.
 - Er is een opbouw in moeilijkheidsgraad van vragen. Afhankelijk van de fase waarin het kind zit ga je een stapje vooruit of terug.
 - 1) Gesloten vraag: kind moet ja/nee antwoorden.
 - 2) Meerkeuzevraag: kind moet keuze uit twee/drie dingen benoemen.
 - 3) Open vraag.Blijf de verschillende soorten vragen door elkaar aanbieden. Vereenvoudig je vraag als deze te moeilijk is.
 - Neem niet te snel genoegen met wijzen of knikken. Hou je van de domme...
 - Gericht aanbod op de groep;
 - Pre-teachen en herhalen. Liever elke dag 5 min. dan lang. Bijvoorbeeld een boek dat aan de hele groep wordt voorgelezen van tevoren al voorlezen. Naderhand samen interactief lezen. Zo ook met instructie-momenten.
 - Taalexpress van Auris. Filmpjes voor de professional. Kunnen gebruikt worden bij kinderen van 3+ jaar.
 - Dagelijks gebruik maken van opzegversjes. Dit ondersteunen met gebaren.
 - Kind meenemen bij zorgtaken. Handelingen en voorwerpen benoemen. Bv. bij het halen en snijden van fruit.
 - Woordenschat aanbod; écht materiaal én plaatjes (van concreet naar abstract). Bij echt materiaal zoveel mogelijk zintuigen inzetten. Hoe voelt/ruikt/proeft/hoort het en hoe ziet het er uit?
 - Visualisatie op de groep
 - Foto's kinderen gebruiken om o.a. namen te leren, hulpjes vd dag kenbaar te maken.
 - De dagplanning ondersteunen met foto's of picto's.
 - Werken met stappenplannetjes dmv. foto's van kinderen. Bv. knutselen: foto 'pak schaar'. Foto 'pak lijmpotje'. Zo ook plakmatje, kwastje etc.
 - Stappenplan inzetten kan ook met naar buiten gaan, naar huis gaan, overgang van spel naar in de kring/fruit eten.
 - Maak een fotoboek met belangrijke momenten op een dag en in het leven van een kind; kring, spelen, buitenspel etc. en ook verjaardag, thema, koningsspelen e.d. Kinderen vinden het vaak leuk en fijn om terug te kijken op wat ze hebben beleefd en dat geeft opening voor gesprek.



- Teken en als universele taal:
 - Spelscripts maken bij het aanbod; heel simpel beginnen waarna uitbreiding of wijziging. Spelscripts al tekenend uitleggen, materialen erbij pakken.
 - Teken en wat jij als professional zegt, wilt, doet, etc.; dus visueel maken van de taal in simpele / minimalistische tekeningen.
- Tips voor ouders thuis;
 - Taalbeginthuis.nl [Is er in allerlei talen].
 - Samen tv. kijken en hardop benoemen wat er gebeurt, wat je ziet.
 - Versjes van de groep mee naar huis.
 - Lid worden van de bibliotheek en thuis prentenboeken voorlezen.
 - Geef korte gerichte opdrachten en controleer of je kind deze kan uitvoeren.
 - Bij boodschappen doen benoemen wat je ziet, pakt, doet.
 - Ga bewust om met schermgebruik en kijk bij voorkeur mee naar wat uw kind kijkt en bespreek samen wat je ziet.
 - Bovengenoemd fotoboek kan ook mee naar huis. Zo kunnen kinderen aan hun ouders vertellen wat ze doen op de groep.
Laat ouders foto's van belangrijke dingen thuis erbij plakken; slaapkamer, favoriete speelgoed, familie, (godsdienstige) feesten.
 - Waardevolle informatie thuis ophalen tijdens een huisbezoek.
 - Ouders laten meedraaien in de groep: gewoon mee laten spelen, dit laten zien als een ouder afwachtend is.

1B. Aanvulling voor NT-2 kinderen

Identiteit, culturele bewustwording:

- Herkenbare objecten, materialen: zo cultureel divers mogelijk. Hoe herkenbaar is de huishoek/themahoek/verkleedkleden voor een kind uit een andere cultuur dan het NL? Dit geldt óók voor de kinderen die uit Europa komen of een expat gezin.

Boeken en andere info bronnen

- Hoe meertalig is jouw boekencollectie? Kunnen kinderen zich voldoende herkennen in de plaatjes, de tekenstijl, het schrift, kleurgebruik, etc.?
- Welke filmpjes toon je?
- Ouders of familie laten voorlezen op school. Ook in de verschillende thuistalen. Neem boeken die de professional ook in het NL kan voorlezen. Geef boeken mee naar huis. Spreekt een kind thuis een andere taal: dan collectie opbouwen van deze talen, het liefst tweetalige boeken NL + thuistaal. *Uitgeverij Lappa heeft een prachtige collectie.*
- Maak gebruik van buitenschoolse bronnen. Samen in gesprek over de lln. Wat doet een kind als hij/zij thuis is? Buitenspelen? Waar en met wie? Buren? Is er contact met de buren en/of de buurt? Sport? Hoe doet een kind het op de voetbal? Op judo?
- Muziek kan veel los maken. Muziek juist ook uit land van herkomst. Of muziek die in de verschillende milieus wordt gedraaid.



2. Lastig verstaanbaar gedrag

Bij kinderen met moeilijk verstaanbaar gedrag is het eerste belang een relatie op te bouwen met hem/haar door jouw nabijheid te ervaren. O.a. het tonen van interesse, verbinden door aan te sluiten bij zijn/haar spel en interactief spel of - lezen zijn hier voorbeelden van.

Probeer verder te kijken dan alleen het gedrag. Wat zou het kind met gedrag kunnen laten zien? Wat is een mogelijke onderliggende behoefte etc.?

Deze kinderen hebben veel baat bij voorspelbaarheid en visuele ondersteuning. Denk aan picto's, time-timer of zandloper en onderdelen uit 'geef me de vijf'.

Let op: geldt een time-timer voor de hele groep? Dan individueel bv. een zandloper gebruiken.

Maak duidelijk waarvoor de time-timer of zandloper is. Is het aflopen vd tijd een aanduiding dat er dan iets klaar is/moet zijn en voor wie?

Een ander voorbeeld van voorspelbaarheid is het reageren op zowel gewenst als ongewenst gedrag. Geef kinderen veelvuldig positieve bekrachtiging zoals een duim, een aai over de bol, een goedkeurende knik of een compliment.

Maar daarnaast staat (re)actie op ongewenst gedrag. Ook dit vraagt om consequente sturing in de vorm van correctie met woord of daad.

Tip: denk aan de regel 4:1. Tegenover 1 correctie horen 4 complimenten te staan!

- Aandacht aan (on)gewenst gedrag.
 - Benoem en complimenteer gewenst gedrag (bv. van andere kinderen) en negeer*, als dat kan, ongewenst gedrag van het ene kind. Soms kun je ervoor kiezen om het op dát moment te laten, maar er op een iets later moment op terug te komen.
 - Gedrag dat niet (tijdelijk) genegeerd kan worden, krijgt 3 stappen: 'vertalen' gedrag (ik zie/ik hoor jou...), benoemen gevolg (dat zorgt ervoor dat...) en geven waarschuwing (ik wil dat je ermee stopt).
 - Bij herhaling een time-in (in dezelfde ruimte) of time-out (uit de ruimte) geven: uit de situatie halen, even laten rusten en dan een nagesprek waarbij je wederom gedrag vertaalt en het gevolg benoemt.
- * Tip: bespreek met elkaar op de groep/in het team welk gedrag jullie toelaatbaar vinden en welk gedrag áltijd een (uitgestelde) correctie moet krijgen en welke correctie dat dan is. Wees daar als team consequent en voorspelbaar in.*
- Kinderen die moeite hebben met opruimen.
 - Maak opruimtijd inzichtelijk door tijd mee te laten lopen óf door van 10 naar 0 te tellen.
 - Geef een gerichte opruimopdracht en geef daar directe feedback op.
 - Ruimt hij/zij niet op? Laat het kind in nabijheid van volwassene de opruimtaak alsnog verrichten als de rest vd groep iets anders gaat doen.
- Kinderen die moeite hebben met naar binnen gaan, in de kring komen e.d.
 - Hem/haar als laatste naar binnen laten gaan, zodat hij/zij niet op anderen hoeft te wachten en tevens ziet dat anderen al naar binnen zijn.
 - Als dat niet werkt, onder begeleiding als eerste laten gaan.



- Check-in/check-out moment.
 - Individuele aandacht om te peilen hoe het kind de komende (lastige) activiteit ziet. Uitspreken van positieve verwachtingen en vertrouwen.
 - Kort aandachts-moment ná de activiteit; belonen met (non)verbaal compliment als het goed is gegaan.
 - Eventueel visueel ondersteunen met iets dat emotie weergeeft; kleurenmonster, smiley, emotieladder oid.
 - Geef kind evt. een sensopatische afleiding tijdens de lastige activiteit, maar wél vooraf aangereikt en niet pas als het dreigt te mislukken.

- Kind dat niet eet.
 - Oefenen door opbouw: eerst likken, in de mond doen en weer uitspugen, heel klein stukje eten, week lang hetzelfde.
 - Spelletje van maken, bv. fruitbingo.
 - Concessie doen. Als 5 druiven op zijn, mag je 5 druiven laten liggen.
 - Time-timer oid. zetten: als tijd om is, dan is het eten op [zo niet, opruimen en verder met volgende activiteit].
 - Ouders kunnen hulp zoeken bij een kinderdiëtist.

- Kinderen die prikkels zoeken of snel overprikkeld zijn.
 - Wees bewust van de dingen waarvan / momenten waarop het kind overprikkeld wordt. Ga het niet uit de weg (het leven zit vol met prikkels), maar doseer de prikkels en zorg voor rustmomenten; leer een kind om te gaan met die prikkels.
 - Een ergotherapeut kan helpend zijn bij het leren zelfreguleren van de (zintuigelijke) prikkels.

